

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

GIMNAZIJA

Predmet: Geografija/ Zemljopis

Sarajevo, avgust 2016. godine

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj.35/5), u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31/11, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za osnovnu i srednju školu iz predmeta Geografija.

Članovi Komisije za osnovnu (odnosno srednju) školu:

- 1. mr. sci. Nerminka Hadžić, predsjednik Komisije; JU OŠ „Alija Nametak“*
- 2. mr. sci. Enisa Kulašin, član Komisije; JU OŠ „Ćamil Sijarić“*
- 3. mr. sci. Amela Mujagić, član Komisije; „Sarajevo – koledž“*
- 4. Sead Srna, prof., član Komisije; „Prva bošnjačka gimnazija“*
- 5. Dr. sc. Haris Jahić, član Komisije; PMF Sarajevo*
- 6. Elmedin Pirić, nastavnik, član Komisije; JU „Zahid Baručija“*

Sadržaj

1. UVOD	1
2. CILJ I ZADACI	3
3. PROGRAMSKI SADRŽAJI.....	5
3.1 PROGRAMSKI SADRŽAJI IZ GEOGRAFIJE ZA GIMNAZIJU	5
GEOGRAFIJA/ZEMLJOPIS – PRVI RAZRED	5
3. 2. PROGRAMSKI SADRŽAJI IZ GEOGRAFIJE ZA GIMNAZIJU.....	8
GEOGRAFIJA/ZEMLJOPIS – DRUGI RAZRED	8
3. 3. PROGRAMSKI SADRŽAJI IZ GEOGRAFIJE ZA GIMNAZIJU.....	11
DRUŠTVENO IZBORNO PODRUČJE – III RAZRED	11
3. 4. PROGRAMSKI SADRŽAJI IZ GEOGRAFIJE ZA GIMNAZIJU.....	14
DRUŠTVENO IZBORNO PODRUČJE – IV RAZRED.....	14
4. DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE	17
4. 1. RESURSI ZA REALIZACIJU PROGRAMA	17
4. 2. OCJENJIVANJE.....	17
5. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA.....	18

1. UVOD

Već duži period Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade Kantona Sarajevo pokreće pitanje reformiranja ili izmjene nastavnih planova i programa u srednjim školama Kantona Sarajevo, a sve sa ciljem poboljšanja kvaliteta nastavnog procesa, trajnog usvajanja znanja i razvijanja sposobnosti i vještina učenika.

S tim u vezi pojavila se i potreba da se urade izmjene nastavnih programa i iz nastavnog predmeta Geografija, a prema sadašnjim ili aktuelnim nastavnim planovima za gimnazije.

Budući da su nastavni planovi iz Geografije kroz kratko vremensko razdoblje prošli kroz dosta promjena i sadržajno i tematski, izvršene su određene programske modifikacije i promjene koje su sada dovele do određenih usklađivanja sa aktuelnim geografskim segmentima u društvu, evropskim tokovima i nastavnim temama, te smatramo da su sada mnogo jasniji i bolje definisani određeni elementi geografskih sadržaja i pomažu učenicima da ostvare trajnost i aplikativnost svojih znanja i postignuća.

UVODNE NAPOMENE

Radi kvalitetnijeg i svrsishodnijeg (aplikativnog) cilja Geografije kao nastavnog predmeta izvršene su određene korekcije u Nastavnom programu za gimnaziju.

I RAZRED –GIMNAZIJA

Nastavnim planom za Gimnazije u I razredu su predviđena dva nastavna časa, te je u ovom segmentu bilo najmanje promjena nastavnog programa i njegovog obima, jer su jasno definisana i sadržajno predstavljena prirodnogeografska, društvenogeografska poduručja, koja mogu dalje doprinijeti uzlaznim koncentričnim krugovima proširivanju i nadovezivanju znanja za II razred gimnazije.

II RAZRED –GIMNAZIJA

Ovaj Nastavni program je imao određene korekcije, jer su se dosadašnjim izučavanjima koja su sublimirana kroz regionalnu geografiju Evrope, vanevropskih kontinenata, te regionalno - geografske ili prirodnogeografske, društvenogeografske odlike Bosne i Hercegovine, sada znatno smanjen obim nastavnih sadržaja, jer se pridaje savremena aktuelna težnja za izučavanje makroregionalnih velesila, država G7, G20 i G40 i njihovih odlika, te geografske odlike država u razvoju, a s tim u vezi se daju osnovna obilježja naseljenosti stanovništva na Zemlji kao

moćnog preduslova ekonomsko-geografskog razvoja. Dalje se u drugom polugodištu prema fondu časova izučavaju osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska, te privredno-geografska obilježja Bosne i Hercegovine, a čije sadržaje učenici moraju poznavati, jer možda neće putem izbornog područja koje izaberu imati priliku za dalje izučavanje i upoznavanje.

III RAZRED –GIMNAZIJA

Kao i u sadržajima Nastavnog programa u drugom razredu gimnazije, tako su i za izorno područje društvenog smjera za Geografiju izvršene određene korekcije. Dosadašnjim Nastavnim programom su izučavane regionalna geografija vanevropskih kontinenata , i ekonomska polarizacija u svijetu, a koja su bila u određenom smislu nastavak građiva vanevropskih kontinenata iz drugog razreda gimnazije. Sada je sadržaj konkretizovan, aktualiziran i interkurikularno predstavljen samostalnim učeničkim radom kroz temu izrade seminarskog rada. Sada se preko koncentričnih krugova detaljno izučavaju razvijene, slabo razvijene i nerazvijene države svijeta sa svim svojim prirodnim, društvenogeografskim i političko – ekonomskim specifičnostima.

IV RAZRED –GIMNAZIJA

Budući da je i u četvrtom razredu gimnazije prisutno izorno područje društvenih predmeta, to su sadržaji za geografiju nadogradnja i proširenje postojećih znanja o regionalno-geografskim odlikama Evrope i vanevropskih kontinenata, sa detaljnim izučavanjem sadržaja turističke geografije u pomenutim dijelovima svijeta. Veoma jasno se definišu oblasti turističke geografije, prirodnogeografskih i društvenogeografskih uslova za razvoj turizma u svijetu te svih odlika turizma na Zemlji uz primjenu deskriptivnih, kvantitavno- kvalitativnih, kartografskih, statističkih i drugih metoda. U drugom polugodištu se, kao i prema postojećem programu izučavaju turističko-geografske odlike Bosne i Hercegovine uz obavezno izvođenje aplikativne terenske nastave sa usvojenim sadržajima, a što do sada nije bio slučaj.

2. CILJ I ZADACI

CILJ

Geografija je nauka koja se bavi izučavanjem prirodnogeografskih i društvenogeografskih odlika geografskog prostora i traži uzajamni odnos između njih čime obezbjeđuje formiranje, razumijevanje i stvaranje jasne i cjelovite slike svijeta. Na taj način geografska znanja obezbjeđuju planiranje funkcionalne i optimalne prostorne organizacije, te upravljanje prostorom u skladu sa održivim razvojem.

Cilj nastavnog predmeta Geografije je da učenici steknu kompleksno znanje o Zemlji, faktore koji je oblikuju i na nju stalno utiču: prirodnu osnovu i društvene faktore. Kroz nastavne sadržaje učenici trebaju upoznati geografska obilježja savremenog svijeta, te uočiti potrebu saradnje i međusobne solidarnosti. Posebno je važno da učenici upoznaju i zavole domovinu Bosnu i Hercegovinu.

ZADACI

- da učenici steknu znanja iz opće geografije, regionalne geografije svijeta, geografije Bosne i Hercegovine, turističke i ekonomske geografije,
- da učenici shvate međusobnu povezanost prirodnogeografskih i društveno geografskih pojava i procesa,
- da se kod učenika razvije racionalan odnos prema sredini s ciljem njenog održivog razvoja,
- osposobiti učenike za korištenje različitih izvora znanja,
- sticanje sposobnosti uočavanja, formuliranja, analiziranja i rješavanja problema,
- razvijanje logičkog i apstraktnog mišljenje i kritičkog stava u mišljenju,
- ovladavanje informacijsko-komunikacijskim tehnologijama,
- sticanje znanja o prirodnim resursima, njihovoj ograničenosti i održivosti korištenja,
- razvijanje svijesti o značaju kulture, potrebe da se podstiče njen razvoj, kao i potrebe da se sačuva kulturna baština,
- sticanje osnovnih znanja o procesima i proizvodima različitih tehnologija (čovjekovog rada),
- razvijanje humanosti, iskrenosti, patriotizma i drugih etičkih vrijednosti pojedinca,

- uspostavljanje osobnih i kulturnih veza među ljudima, nezavisno od njihovog spola, rase, religijske pripadnosti ili osobnih uvjerenja, razvijanje radoznalosti i samostalnosti,
- razvijati svijest o vlastitom znanju i sposobnostima i daljoj profesionalnoj orijentaciji, razvijanje svijesti o važnosti brige o zdravlju,
- njegovanje nacionalnog i kulturnog identiteta,
- razvijanje sposobnosti učenja, istraživanja i kritičkog mišljenja,
- upoznavanje vrijednosti vlastitog kulturnog naslijeđa i povezivanje sa drugim kulturama i tradicijama.

3. PROGRAMSKI SADRŽAJI

3.1 PROGRAMSKI SADRŽAJI IZ GEOGRAFIJE ZA GIMNAZIJU

GEOGRAFIJA/ZEMLJOPIS – PRVI RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

PROGRAMSKE TEME	FOND SATI
UVOD U GEOGRAFIJU	3
ZEMLJA U SUNČEVOM SISTEMU I SVEMIRU	14
ORIJENTACIJA NA ZEMLJI	4
PREDSTAVLJANJE ZEMLJINE POVRŠINE	7
GEOGRAFSKI OMOTAČ - SASTAV, STRUKTURA I DINAMIKA	2
LITOSFERA	12
ATMOSFERA	7
HIDROSFERA	7
PEDOSFERA	2
BIOSFERA	3
STANOVNIŠTVO NA ZEMLJI	9
UKUPNO	70

PROGRAMSKE CJELINE I TEME	PROGRAMSKI SADRŽAJI	ISHODI ZNANJA
UVOD U GEOGRAFIJU 3 (2+1)	Pojam, predmet, podjela, zadaci geografije Historijski razvoj geografije - antička geografija, srednjovjekovna geografija, velika geografska otkrića, geografija novog vijeka, savremena geografija	Učenici objašnjavaju pojam nastavnog predmeta geografija, znaju podjelu geografije, geografske discipline i njihove objekte i predmete izučavanja, poznaju i geografski determinišu osnovne zadatke geografije i elemente kartografije, te raspoznaju i objašnjavaju pojmove prirodna i geografska sredina i njihovi elementi.
ZEMLJA U SUNČEVOM SISTEMU I SVEMIRU 14 (8+6)	Svemir – najnoviji rezultati istraživanja svemira Sunce i Sunčev sistem Zemlja u svemiru i Sunčevom sistemu Rotacija Zemlje. Smjena dana i noći. Revolucija Zemlje. Nejednaka dužina dana i noći. Smjena godišnjih doba. Toplotni pojasevi. Oblik i veličina Zemlje Vrijeme i računanje vremena.	Učenici znaju definisati osnovne pojmove o Svemiru i navode primjere, razlikuju svemirska tijela;opisuju Sunčev sistem i objašnjavaju položaj Zemlje u Sunčevom sistemu;povezuju i objašnjavaju uzroke i posljedice kretanja Zemlje;prepoznaju dimenzije i oblik Zemlje;razlikuju i imenuju različite kalendare; izračunavaju razlike u pojasnim vremenima.
ORIJENTACIJA NA ZEMLJI 4 (2+2)	Koordinatni sistem horizonta. Geografski koordinatni sistem. Ortodroma i loksodroma	Učenici znaju metode orijentacije na horizontu, geografskoj mreži, određuju apsolutni položaj tačaka na površini Zemlje; ortodromu i loksodromu.
KARTOGRAFSKO PREDSTAVLJANJE ZEMLJINE POVRŠINE 7 (4+3)	Predstavljanje Zemlje: globus i karta Planovi, karte, razmjera, deformacije na kartama Kartografske projekcije Sadržaj geografske karte Izrada karata Korištenje geografskih i topografskih karata Geografski Informacioni Sistem - GIS	Učenici znaju da objasne i primijene osnovne pojmove i orijentacije na geografskoj karti i u prostoru, znaju upotrebljavati kartu i atlas u svakodnevnom životu;definišu osnovne kartografske pojmove, razlikujui i objašnjavaju elemente karte; GIS u savremnoj geografskoj nauci.

<p>GEOGRAFSKI OMOTAČ</p> <p>2 (1+1)</p>	<p>Geografski omotač - sastav, struktura, zakoni i zakonomjernosti u geografskom omotaču</p>	<p>Učenici sa geografskog aspekta se upoznaju sa pojmom geosfera, geografskog omotača, podjele geografskog omotača i njegovim granicama, važnosti geografskog omotača i geosfera za život na Zemlji, osnovnim elementima i povezanosti geokomponenti, geokompleksa i geosfera i njihovim zakonomjernostima funkcionisanja, geografski objašnjavaju, raspoznaju i razumiju, te katografski determinišu osnovne pojmove i činjenice o litosferi, atmosferi, hidrosferi, biosferi i pedosferi, te svim njihovim geografskim aspektima.</p>
<p>LITOSFERA</p> <p>12 (7+5)</p>	<p>Struktura Zemljine kore i njen sastav Geološka prošlost Zemljine kore Reljef Zemlje – podjela i nastanak Endogeni procesi i oblici Vulkanizam i njegove posljedice Seizmizam i njegove posljedice Planetarni oblici reljefa Egzogeni procesi i oblici Fluvijalni procesi i oblici Abrazijski procesi i oblici Eolski procesi i oblici. Glacijalni procesi i oblici. Kraški procesi i oblici</p>	<p>Imenuju i na crtežu obilježavaju unutrašnju građu Zemlje; analiziraju građu Zemlje i sastav litosfere; uz pomoć crteža i fotografija imenuju i analiziraju osnovne endogene i egzogene procese i oblike; povezuju geološka razdoblja i orogeneze i navode primjere reljefnih cjelina za pojedina geološka razdoblja i orogeneze; definišu endogene pokrete te objašnjavaju njihove uzroke, posljedice i navode primjere; povezuju djelovanje egzogenih sila i nastanak različitih tipova reljefa i reljefnih oblika; povezuju uticaj reljefa na stanovništvo i njegove aktivnosti.</p>
<p>ATMOSFERA</p> <p>7 (4+3)</p>	<p>Sastav, struktura i podjela Sunčeva radijacija Temperatura zraka, tla i vertikalna promjena temperature zraka Zračni pritisak i vjetrovi Zračne mase i fronte Vlažnost zraka, oblačnost i padavine Vrijeme i klima. Klimatski činioci i modifikatori Pojasno – zonalna klasifikacija klimata na Zemlji Zagađenje atmosfere, globalno zagrijavanje atmosfere, kisele kiše.</p>	<p>Učenici znaju objasniti klimatske faktore i klimatske elemente; prepoznaju na karti primjere pojedinih tipova i oblika reljefa i tipova klima; na temelju datih podataka izračunavaju klimatske elemente, analiziraju dijagrame, npr. klimatske dijagrame, sinoptičke karte.</p>
<p>HIDROSFERA</p> <p>7 (4+3)</p>	<p>Vode na Zemlji – svjetski okean: podjela i reljef podmorja Osnovna hemijska i fizička svojstva morske vode Kretanje morske vode Kopnene vode – podzemne vode Tekuće vode Jezera, močvare, bare i led na Zemlji Značaj voda Ugroženost voda</p>	<p>Učenici znaju definisati pojmove vezane za svjetsko more; svojstva i kretanja morske vode; uz pomoć geografske karte pokazuje i imenuje okeane, najvažnija mora, morske struje, morske prolaze; osnovna fizička i hemijska svojstva i dinamičke procese u Svjetskom okeanu; razlikuju vode na kopnu i njihova obilježja; navode najveće onečišćivače mora i predlažu mjere za zaštitu mora; objašnjavaju značaj voda na kopnu i njihova obilježja i navode primjere iz svijeta.</p>
<p>PEDOSFERA</p> <p>2 (1+1)</p>	<p>Tlo – faktori nastanka, podjela i geografska rasprostranjenost Osnovni problemi pedosfere</p>	<p>Učenici analiziraju geografsku rasprostranjenost tala; uticaj čovjeka na tlo na primjerima.</p>
<p>BIOSFERA</p> <p>3 (2+1)</p>	<p>Živi svijet na Zemlji i podjela Biogeografske oblasti na Zemlji</p>	<p>Učenici znaju smjenu vegetacije na Zemlji; uticaj prirodnih faktora na rast i razvoj vegetacije na Zemlji; pojasno – zonalnom rasporedu flore i akvatičnim životnim zajednicama; analiziraju uticaj čovjeka na</p>

		bioraznolikost na primjerima iz svijeta koristeći se geografskom kartom.
<p>STANOVNIŠTVO NA ZEMLJI</p> <p>9 (5+4)</p>	<p>Razmještaj stanovništva na Zemlji</p> <p>Promjene broja stanovnika na Zemlji – uzroci i posljedice.</p> <p>Prirodno kretanje stanovništva.</p> <p>Teorija demografske tranzicije i populaciona politika</p> <p>Strukture stanovništva</p> <p>Migracije stanovništva</p> <p>Savremene ekonomske migracije</p> <p>Demografski faktori – kriterij za utvrđivanje kvalitete življenja</p>	<p>Učenici objašnjavaju pojam stanovništvo, teritorij, regija, oblast, poznaju broj i promjene broja stanovnika na Zemlji kroz određene historijske periode, poznaju osnovne uslove ili faktore naseljenosti i pojmove ekumene, anekumene i subekumene, raspoznaju toplotne pojase i razmještaj stanovništva prema njima, geografski objašnjavaju, determinišu i kartografski raspoznaju osnovne kriterije razmještaja stanovništva prema kontinentima, klimatskim ili toplotnim pojasevima, nadmorskoj visini, Starom i Novom svijetu, Zemljinim poluloptama, osnovnim strukturama stanovništva na Zemlji, spolnoj strukturi, starosnoj, osnovnim odlikama polno-dobne piramide i njenog razumijevanja, geografski determinišu i objašnjavaju pojmove vezane za rasnu, religijsku, jezičku, obrazovnu, ekonomsku i etničku strukturu stanovništva na Zemlji, trajno usvajaju znanja o prirodnom i mehaničkom kretanju broja stanovnika na Zemlji, osnovnim obrascima demografskih izračunavanja stopa nataliteta, mortaliteta i prirodnog priraštaja, te odlikama emigracije i imigracije. Učenici uočavaju, raspoznaju i razumiju osnovne pojmove i činjenice vezane za stanovništvo i znaju kriterije za utvrđivanje kvalitete življenja.</p>

3. 2. PROGRAMSKI SADRŽAJI IZ GEOGRAFIJE ZA GIMNAZIJU GEOGRAFIJA/ZEMLJOPIS – DRUGI RAZRED

2 časa sedmično – 70 časova godišnje

PROGRAMSKE TEME	FOND SATI
REGIJE I REGIONALIZACIJA	3
REGIONALNO – GEOGRAFSKI PRIKAZ RAZVIJENIH ZEMALJA SVIJETA	15
REGIONALNO – GEOGRAFSKI PRIKAZ NEKIH REGIJA I ZEMALJA SVIJETA U RAZVOJU	20
BOSNA I HERCEGOVINA	4
PRIRODNO – GEOGRAFSKE ODLIKE BOSNE I HERCEGOVINE	12
DRUŠTVENO – GEOGRAFSKE ODLIKE BOSNE I HERCEGOVINE	11
REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE	5
UKUPNO	70

PROGRAMSKE CJELINE I TEME	PROGRAMSKI SADRŽAJI	ISHODI ZNANJA
REGIJE I REGIONALIZACIJA 3 (2+1)	Pojam, predmet zadaci i metode regionalne geografije Geografski pojam regije Tipovi geografskih regija Geografska regionalizacija Primjena regionalne geografije	Učenici znaju pojam i definiciju regije, principe regionalizacije i podjelu regija, uočavaju praktično značaj geografske regionalizacije.
REGIONALNO – GEOGRAFSKI PRIKAZ RAZVIJENIH ZEMALJA SVIJETA 15 (11 +4)	Fizičko – geografske i društveno – geografske karakteristike nekih zemalja EU: Njemačka, Velika Britanija, Francuska, Italija. Fizičko – geografske i društveno – geografske karakteristike: Sjedinjenih Američkih Država, Kanade Japana, Australije, Ruske Federacije Turske	Učenici objašnjavaju razvoj i organizaciju Evropske Unije i na geografskoj karti pokazuju koje su države pristupile Evropskoj uniji u pojedinim krugovima širenja; analiziraju geografske posebnosti i regionalni razvoj odabranih evropskih država: Njemačka, Velika Britanija, Francuska, Italija i izvan-evropskih država: SAD, Japan, Australija, Ruske Federacije i Turske.
REGIONALNO – GEOGRAFSKI PRIKAZ NEKIH REGIJA I ZEMALJA SVIJETA U RAZVOJU 20 (11+9)	Regionalno – geografski prikaz Južne Evrope: Hrvatska Regionalno – geografski prikaz Južne Azije: Indija Regionalno – geografski prikaz Jugoistočne Azije: Malezija Kina Regionalno – geografski prikaz Sjeverne Afrike: Egipat Regionalno – geografski prikaz Južne Afrike: JAR Regionalno – geografski prikaz Latinske Amerike: Brazil	Učenici pomoću geografske karte analiziraju geografske posebnosti i regionalni razvoj odabranih zemalja regija: Južna Evropa, Južna Azija, Jugoistočna Azija, Sjeverna Afrika, Južna Afrika, Latinska Amerika.

<p>BOSNA I HERCEGOVINA 4 (2+2)</p>	<p>Naziv, historija Ime, geografski položaj, granice i veličina Bosne i Hercegovine</p>	<p>Učenici geografski objašnjavaju, razumiju i kartografski determinišu sve elemente geografskog položaja teritorije Bosne i Hercegovine, njen opći geografski i astronomsko- matematički položaj, saobraćajno- geografski položaj, uočavaju i objašnjavaju geografski položaj Bosne i Hercegovine na Balkanskom poluotoku i susretu geografskih regija, ekonomsko-geografskih odlika tih regija i značaju izuzetno povoljnog geografskog položaja na ekonomski razvoj i mogućnosti ekonomskog razvoja prostora Bosne i Hercegovine; učenici znaju objasniti i kartografski determinisati veličinu, granice i vrste granica Bosne i Hercegovine, te promjenu granica kroz određene historijske periode.</p>
<p>PRIRODNO – GEOGRAFSKE ODLIKE BIH 12 (7+5)</p>	<p>Geološka građa i litološki sastav Osnovni oblici reljefa Klimatski faktori i modifikatori, klimatski tipovi Kopnene vode, jezera, more BiH Tlo i biogeografske odlike</p>	<p>Učenici raspoznaju, objašnjavaju, geografski uočavaju i determinišu osnovne vrste, tipove i oblike reljefa u Bosni i Hercegovini sa posebnim osvrtom na kraške forme i oblike reljefa, kartografski predstavljaju reljefne cjeline i objašnjavaju njihov geološki razvoj i bogatstvo rudama koje je osnova za razvoj pojedinih vrsta privrednih djelatnosti, odnosno cjelokupnog privrednog razvoja Bosne i Hercegovine; raspoznaju reljefne morfostrukture, hipsometrijska obilježja teritorije naše zemlje, te ih znaju kartografski uočavati i predstavljati.</p>
<p>DRUŠTVENO – GEOGRAFSKE ODLIKE BIH 11 (7+4)</p>	<p>Dinamika kretanja broja stanovnika Migracije i struktura stanovnika Historijsko – geogarfski razvoj, tipovi naselja i urbanizacija Privreda BiH</p>	<p>Učenici poznaju, razumiju i objašnjavaju osnovne odlike stanovništva Bosne i Hercegovine, popisnim periodima, promjenama broja stanovnika kroz određene historijske periode, objašnjavaju i trajno operiraju činjenicama vezanim za broj i promjenu broja stanovnika u Bosni i Hercegovini; poznaju sve odlike prirodnog (natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj),te mehaničkog kretanja broja stanovnika(pojmu i vrstama migracija, njihovim karakterom i odlikama);savremenim problemom odljeva mladih-brain drain, uzrocima i posljedicama depopulacije,deagrarizacije i obrazovne strukture stanovništva Bosne i Hercegovine na privredni razvoj zemlje; poznaju pojam, vrste i tipove naselja,</p>

		<p>osnovne odlike i karakteristike naselja, njihov razmještaj, te kartografski uočavaju i predstavljaju urbanu i ruralnu armaturu i naseljenost teritorije Bosne i Hercegovine; uočavaju i kartografski raspoznaju i predstavljaju pojedine elemente naseljenosti i vrsta naselja u Bosni i Hercegovini; uočavaju, raspoznaju i objašnjavaju pojam privrede Bosne i Hercegovine, privrednog tranzicijskog položaja i razvoja naše zemlje; uočavaju prirodna bogatstva za razvoj privrede ili ekonomije Bosne i Hercegovine (rude, plodno tlo, vode, reljef i povoljnost klimatskih elemenata), objašnjavaju uticaj historijskog razvoja, tehničko-tehnoloških uslova i kapitala na razvoj privrede Bosne i Hercegovine; determinišu probleme u privrednom razvoju i disfunkcionalnosti; objašnjavaju pojam tranzicije i tranzicijskih tokova, te objašnjavaju, razumiju i kartografski uočavaju i determinišu osnovne elemente razvoja poljoprivrede, industrije i rudarstva, energetike i energetskih potencijala, saobraćaj, turizma i trgovine i svih elementa vezanih za ove djelatnosti; jasno i trajno operiraju činjenicama vezanim za privredni razvoj Bosne i Hercegovine i regionalno- geografski objašnjavaju razvoj i značaj pojedinih sektora privrede u granicama Bosne i Hercegovine, ali i globalno.</p>
<p>REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE 5 (3+2)</p>	<p>Regionalno – geografske odlike Sjeverne Bosne i subregionalna područja Regionalno – geografske odlike Srednje Bosne i subregionalna područja Regija Visoki krš i Niska Hercegovina</p>	<p>Učenici znaju prirodne i društveno geografske regije BiH; nodalno – funkcionalne centre svake od regija; o trenutnom stepenu razvijenosti privrede, kao i mogućnosti razvoja svake od regija.</p>

3. 3. PROGRAMSKI SADRŽAJI IZ GEOGRAFIJE ZA GIMNAZIJU

DRUŠTVENO IZBORNO PODRUČJE – III RAZRED

3 ČASA SEDMIČNO – 105 ČASOVA GODIŠNJE

PROGRAMSKE TEME	FOND SATI
METODOLOGIJA IZRADE SEMINARSKOG RADA	1
NASELJA I OBLICI NASELJENOSTI	8
PROSTORNO PLANIRANJE	9
PRIVREDA I PRIVREDNE DJELATNOSTI	12
SAVREMENA POLITIČKO – GEOGRAFSKA I EKONOMSKO – GEOGRAFSKA STRUKTURA SVIJETA	30
POLITIČKO-EKONOMSKE ODLIKE RAZVIJENIH ZEMALJA	15
POLITIČKO-EKONOMSKE ODLIKE ZEMALJA U RAZVOJU	15
POLITIČKO-EKONOMSKE ODLIKE NERAZVIJENIH ZEMALJA	15
UKUPNO	105

PROGRAMSKE CJELINE I TEME	PROGRAMSKI SADRŽAJI	ISHODI ZNANJA
METODOLOGIJA IZRADE SEMINARSKOG RADA 1	Pojam seminarskog rada Izrada seminarskog rada, stil i jezik Struktura seminarskog rada	Učenici znaju pravilno prikupljati i analizirati podatke; koristiti Excel program za crtanje dijagrama i grafičkih prikaza.
NASELJA I OBLICI NASELJENOSTI 8 (5+3)	Oblici i tipovi naselja na Zemlji Seoska ili ruralna naselja Gradska ili urbana naselja Hijerarhija gradova Gradska naselja – postanak i razvoj Prostorna i funkcionalna struktura grada Urbanizacija i urbani sistemi Utjecaj grada na okolinu	Učenici znaju o oblicima, vrstama i tipovima naselja na Zemlji, urbanizacijom i u vezi s tim pojmovima: konurbacija, aglomeracija i metropolitanskim područjima na Zemlji; uočavaju, raspoznaju i razumiju osnovne pojmove i činjenice vezane za stanovništvo i naselja na Zemlji.
PROSTORNO PLANIRANJE 9 (5+4)	Pojam prostornog planiranja Ciljevi, zadaci i predmet prostornog planiranja Principi prostornog planiranja Nastanak prostornog planiranja Pojam prostornog plana Opšti zadaci prostornih planova Vrste prostornih planova i njihove karakteristike Osnovni sadržaj prostornih planova	Učenici znaju pojam, ciljeve, zadatke, predmet, principe, nastanak i pojam prostornog planiranja; s osnovama i metodama prostornog planiranja, izradom prostornih planova, postupkom donošenja, provođenjem planova.
PRIVREDA I PRIVREDNE DJELATNOSTI 12 (8+4)	Privreda – opće odlike i podjela Poljoprivreda – pojam, podjela i faktori, struktura poljoprivredne proizvodnje u svijetu. Važna svjetska agrarna područja. Energetski izvori u svijetu – vrste, značaj i problemi energije danas. Industrija i rudarstvo. Opće odlike i podjela industrije. Faktori razvoja i	Učenici geografski razumiju i objašnjavaju sektore privrede i djelatnosti u okviru sektora, poznaju pojmove unutrašnje i vanjske privrede, te znaju objasniti faktore djelovanja na razvoj privrede kroz određene historijske periode; učenici trajno i sa geografskog aspekta izučavanja poznaju operiraju i objašnjavaju, te kartografski

	lokacija industrije. Sirovinska osnova industrijske proizvodnje u svijetu. Struktura i industrijske regije u svijetu Saobraćaj – vrste, podjela i značaj Trgovina i turizam – pojam i značaj	determinišu sve odlike vezano za djelatnosti primarnog, sekundarnog, tercijarnog i kvartarnog sektora djelatnosti, te poznaju osnovne karakteristike i uslove razvoja svih djelatnosti pomenutih sektora.
SAVREMENA POLITIČKO – GEOGRAFSKA I EKONOMSKO – GEOGRAFSKA STRUKTURA SVIJETA 30 (20 + 10)	Globalizacija i polarizacija u svijetu – uzroci i posljedice. Multinacionalne kompanije kao faktori globalizacije. Mjesto i uloga razvijenih zemalja u procesu globalizacije Mjesto i uloga nerazvijenih zemalja u procesu globalizacije Ekonomske i političke integracije u svijetu i njihov značaj Evropska unija: Historijski razvoj Evropske unije Institucije Evropske unije. Demografska kretanja u Evropskoj uniji. Ekonomska kretanja u Evropskoj uniji. Noviji razvoj Evropske unije. Budućnost Evropske unije. Ostale svjetske ekonomske i političke integracije: Ujedinjeni narodi (UN). Specijalizirane organizacije UN-a: Međunarodni fond za pomoć djeci (UNICEF); Organizacija za prosvjetu, nauku i kulturu (UNESCO); Organizacija za hranu i poljoprivredu (FAO); Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). Svjetska trgovinska organizacija (WTO) Sjevernoatlantski savez (NATO) Organizacija zemalja izvoznica nafte (OPEC). Srednjoevropska zona slobodne trgovine (CEFTA). Evropska zona slobodne trgovine (EFTA). Sjevernoamerička zona slobodne trgovine (NAFTA). Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Organizacija afričkoga jedinstva (OAJ) Arapska liga. . Kriterij za utvrđivanje razvijenosti. Razvijene i slabije razvijene zemlje Indeks razvijenosti društva IRD Posljedice nejednakog ekonomskog razvoja svijeta Socijalno – geografski aspekt nejednakog regionalnog razvoja svijeta. Podjela društva po njihovim obilježjima: post – industrijska, industrijska i agrarna društva.	Učenici znaju uzroke i posljedice globalizacije i polarizacije u svijetu; mjesto i ulogu razvijenih i nerazvijenih zemalja u procesu globalizacije; ekonomske i političke integracije u svijetu i njihov značaj; historijski razvoj Evropeксе unije, Institucije; demografska i ekonomska kretanja; noviji razvoj; budućnost Evropske unije, kao i ostale svjetske ekonomske i političke integracije: UN, NATO, OPEC, CEFTA, EFTA, NAFTA, LAFTA, ASEAN, OECD, OAJ. Učenici znaju kriterije za utvrđivanje razvijenosti; razvijene i slabije razvijene zemlje; posljedice nejednakog ekonomskog razvoja svijeta; socijalno – geografski aspekt nejednakog regionalnog razvoja svijeta; podjelu društva po njihovim obilježjima: post – industrijska, industrijska i agrarna društva.
POLITIČKO-EKONOMSKE ODLIKE RAZVIJENIH ZEMALJA ¹	Političko-ekonomske odlike razvijenih zemalja svijeta: Norveška Švedska Švajcarska Island	Učenici znaju političko – ekonomske odlike razvijenih zemalja svijeta po indeksu društvenog razvoja SPI za 2015. godinu.

¹Po indeksu društvenog razvoja SPI (Indeks društvenog napretka) za 2015. godinu

15 (10+5)	Novi Zeland Kanada Finska Danska Holandija Australija	
POLITIČKO-EKONOMSKE ODLIKE ZEMALJA U RAZVOJU 15 (10+5)	Političko-ekonomske odlike zemalja u razvoju Kina Indija Tajvan Južna Koreja Singapur Turska Iran Argentina Brazil Čile	Učenici znaju političko – ekonomske odlike navedenih zemalja u razvoju; prepoznaju specifične historijske, ekonomske, socijalne, kulturne i političke odlike.
POLITIČKO-EKONOMSKE ODLIKE NERAZVIJENIH ZEMALJA 15 (10+5)	Političko-ekonomske odlike nerazvijenih zemalja: Bangladeš Maroko Senegal Gana Mozambik Kenija Uganda Etipoida Nigerija Ruanda	Učenici znaju političko – ekonomske odlike navedenih nerazvijenih zemalja; prepoznaju specifične historijske, ekonomske, socijalne, kulturne i političke odlike.

3. 4. PROGRAMSKI SADRŽAJI IZ GEOGRAFIJE ZA GIMNAZIJU

DRUŠTVENO IZBORNO PODRUČJE – IV RAZRED

3 ČASA SEDMIČNO – 90 ČASOVA GODIŠNJE

PROGRAMSKE TEME	FOND SATI
UVOD	6
ELEMENTI PRIRODNE SREDINE I TURIZMA	9
ANTROPOGENI ELEMENTI GEOGRAFSKE SREDINE I TURIZMA	5
OBLICI TURIZMA USLOVLJENI GEOGRAFSKOM SREDINOM	7
EVROPSKA TURISTIČKA REGIJA	8
VANEVROPSKA TURISTIČKA REGIJA	9
TURISTIČKO – GEOGRAFSKE ODLIKE BOSNE I HERCEGOVINE	3
TURISTIČKE VRIJEDNOSTI RELJEFA BOSNE I HERCEGOVINE	5
VODE BOSNE I HERCEGOVINE I NJIHOV ZNAČAJ ZA TURIZAM	12
BILJNI I ŽIVOTINJSKI SVIJET BOSNE I HERCEGOVINE	6
DRUŠTVENO – GEOGRAFSKI ELEMENTI RAZVOJA TURIZMA	12
TURISTIČKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE	3
TERENSKA NASTAVA	5
UKUPNO	90

PROGRAMSKE CJELINE I TEME	PROGRAMSKI SADRŽAJI	ISHODI ZNANJA
UVOD 6 (4+2)	Predmet, definicija i zadaci turističke geografije. Razvoj i značaj turističke geografije u sistemu geografskih nauka. Osnovni metodi u turističkoj geografiji: prostorna ili geografska metoda, uporedna ili komparativna metoda, metoda sistematizacije, kvantitativna metoda i kartografska metoda. Marketing i turistička propaganda, kao preduvjeti razvoja turizma.	Učenici znaju predmet, definiciju, zadatke razvoj, značaj i osnovne metode turističke geografije u sistemu geografskih nauka; preduvjete za razvoj turizma: marketing i turističku ponudu.
ELEMENTI PRIRODNE SREDINE I TURIZMA 9 (5+4)	Značaj reljefa za razvoj turizma. Klima i turizam. Vode i turizam. Biosfera i turizam. Kompleksna turističko-geografska valorizacija geografske sredine.	Učenici znaju elemente prirodne sredine za razvoj turizma: reljef, klimu, vode, biosferu, kao i kompleksnu turističko – geografsku valorizaciju geografske sredine.
ANTROPOGENI ELEMENTI GEOGRAFSKE SREDINE I TURIZMA 5 (3+2)	Kulturno-historijsko naslijeđe i turizam. Civilizacije svijeta. Etnografski motivi. Umjetnički motivi. Likovni umjetnički motivi. Urbani turistički motivi Društvenogeografski uvjeti prostorne organizacije turizma.	Učenici znaju antropogene elemente geografske sredine i razvoja turizma: kulturno-historijsko naslijeđe, etnografski, umjetnički, likovni umjetnički, urbani turistički motivi.

<p>OBLICI TURIZMA USLOVLJENI GEOGRAFSKOM SREDINOM 7 (4+3)</p>	<p>Primorski turizam. Planinski turizam. Banjski turizam. Nautički turizam. Lovni turizam. Izletničko-rekreativni turizam. Gradski turizam. Izletničko-kulturni turizam. Vjerski turizam. Turistička ponuda. Turizam kao faktor transformacije geografske sredine.</p>	<p>Učenici znaju oblike turizma koji su uslovljeni geografskom sredinom: primorski, planinski, banjski, nautički, lovni, izletničko – rekreativni, gradski, izletničko – kulturni, vjerski.</p>
<p>EVROPSKA TURISTIČKA REGIJA² 8</p>	<p>Turističke osobenosti evropskog mediterana: Španija, Francuska, Italija, Grčka, Turska i Hrvatska. Alpe-najrazvijenije planinsko turističko područje u svijetu: Švicarska i Austrija.</p>	<p>Nastavna tema se radi u vidu seminarskih radova.</p>
<p>VANEVROPSKA TURISTIČKA PODRUČJA³ 9</p>	<p>Turizam u Jugozapadnoj Aziji. Turizam Južne Azije. Turizam Jugoistočne Azije. Turizam Amerike (Angloamerički i Latinoamerički turizam). Turizam Sjeverne Afrike. Turizam Australije.</p>	<p>Nastavna tema se radi u vidu seminarskih radova.</p>
<p>TURISTIČKOGEOGRAFSKE ODLIKE BOSNE I HERCEGOVINE 3 (2+1)</p>	<p>Geografsko-turistički položaj Bosne i Hercegovine. Glavni saobraćajno-turistički pravci u Bosni i Hercegovini.</p>	<p>Učenici znaju geografsko – turistički položaj i saobraćajno – turističke pravce u BiH</p>
<p>TURISTIČKE VRIJEDNOSTI RELJEFA BOSNE I HERCEGOVINE 5 (3+2)</p>	<p>Planine Bosne i Hercegovine i njihova turistička valorizacija. Prevoji i površi i njihova turistička valorizacija. Krški oblici reljefa i njihova turistička valorizacija.</p>	<p>Učenici znaju turističke vrijednosti reljefa BiH, valorizaciju reljefa.</p>
<p>VODE BOSNE I HERCEGOVINE I NJIHOV ZNAČAJ ZA TURIZAM 12 (8+4)</p>	<p>Turistička valorizacija rijeka i riječnih dolina na primjerima: Une sa pritokama, Vrbasa sa Plivom i Neretve sa pritokama. Prirodna i vještačka jezera Bosne i Hercegovine i njihova turistička valorizacija. Izvori i vrela i njihova turistička valorizacija. Termalni, mineralni i termomineralni izvori i vrela. Balneološki turizam. More u zalivu Neum-Klek i njegova turistička valorizacija.</p>	<p>Učenici znaju turističke vrijednosti voda BiH: rijeka i riječnih dolina, prirodnih i vještačkih jezera, izvora i vrela, termalnih, mineralnih i termomineralnih izvora i vrela. Značaj mora u zalivu Neum – Klek i njegovu turističku valorizaciju.</p>
<p>BILJNI I ŽIVOTINJSKI SVIJET BOSNE I HERCEGOVINE 6 (4+2)</p>	<p>Raznolikost biljnog i životinjskog svijeta u Bosni i Hercegovini. Lovni, safari i ribolovni turizam. Nacionalni parkovi i prirodni rezervati BiH Prirodna baština Bosne i Hercegovine</p>	<p>Učenici znaju turističke vrijednosti raznolikog biljnog i životinjskog svijeta u BiH; preduvjete za razvoj: lovnog, safari i ribolovnog turizma; učenici razlikuju pojam prirodne i kulturne baštine; znaju navoditi primjere zaštićene prirodne i kulturne baštine ; znaju prepoznati važnost zaštićenih područja i lokaliteta za privredni razvoj BiH posebno turizma.</p>

² Nastavna tema se radi u vidu seminarskih radova

³ Nastavna tema se radi u vidu seminarskih radova

<p>DRUŠTVENOGEOGRAFSKI ELEMENTI RAZVOJA TURIZMA 12 (8+4)</p>	<p>Kulturna baština Bosne i Hercegovine Arheološke iskopine na tlu Bosne i Hercegovine i njihova turistička valorizacija. Orijentalni i srednjoevropski arhitektonski ansambli u gradovima Bosne i Hercegovine i njihova turistička vrijednost. Ruralna turistička područja u Bosni i Hercegovini i njihova turistička vrijednost za razvoj seoskog turizma.</p>	<p>Učenici znaju pojam kulturne baštine; znaju i analizirati odnos kulturnog turizma i baštine; društvenogeografske elemente razvoja turizma u BiH.</p>
<p>TURISTIČKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE 3 (2+1)</p>	<p>Planinska turistička regija. Mediteranska turistička regija</p>	<p>Učenici znaju turističku regionalizaciju BiH.</p>
<p>TERENSKA NASTAVA 5</p>		

4. DIDAKTIČKO – METODIČKE NAPOMENE

4. 1. RESURSI ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Za realizaciju programa nastave predmeta Geografije-zemljopisa, nadležne institucije su obavezne da obezbijede kabinete, opremljene sa svim vrstama geografskih karata, kompjuterom, telurijem ili nekim savremenijim sredstvom za objašnjavanje revolucije i rotacije, literaturu, koju će učenici samostalno-individualno analizirati i prezentovati, na časovima slobodnih aktivnosti, dodatne nastave i terenske nastave, posebnu prostoriju kao spremište za nastavna sredstva, koja će biti u svakom trenutku pri ruci i nastavnicima i učenicima. U realizaciji NPP, potrebno je koristiti očigledna nastavna sredstva, slike i ilustracije, fizičko-geografski globus, astronomski atlas, tematske karte, multimediju, koja će vizualno dočarati i objasniti nejasne i teže shvatljive geografske pojave i procese. Također, koristiti i fizičko-geografske karte BiH, Azije, Afrike, Amerike, Australije odobrene od Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, te multimedijalni atlas i terensku nastavu.

4. 2. OCJENJIVANJE

Napredovanje učenika treba provjeravati i ocjenjivati u kontinuitetu, vodeći računa o individualnim mogućnostima i sposobnostima učenika. Za učenje Geografije-Zemljopisa (kao i za druge nastavne predmete) bitna su sva tri područja učenja. Njihova zakonomjernost i usklađenost zavisi od niza faktora, koji su često i objektivne i subjektivne prirode, o čemu se mora voditi računa. Teoretska znanja su bitna, kao što su bitna znanja iz oblasti kartografije, a element aktivnog učenja je također vrlo važan prilikom ocjenjivanja i provjeravanja.

Usmeno i pismeno provjeravanje znanja treba da budu ravnomjerno raspoređeni i da imaju cilj provjere postignuća učenika, kao i provjere uspješnosti primjenjenih nastavnih metoda i sredstava koja su korištena prilikom obrade nastavnih sadržaja Geografije-Zemljopisa. U skladu sa naprijed navedenim, prilikom provjeravanja i ocjenjivanja treba se koristiti različitim metodama, sredstvima, procedurama i instrumentima, a sve u skladu sa uslovima rada škole i mogućnostima učenika. Pored tradicionalnog ocjenjivanja, treba koristiti i druge metode i sredstva, kako bi ocjenjivanje bilo što objektivnije i na zadovoljstvo i učenika i nastavnika - učesnika u nastavnom procesu. Primjenjivati u svakom mogućem slučaju, zajedničko

ocjenjivanje i samoocjenjivanje, da bi se kod učenika razvila sposobnost kritičkog odnosa prema vlastitom i tuđem radu, kao i objektivnog odnosa prema sebi i okolini u kojoj živi.

5. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

1. Zvanje profesor geografije stiče se završetkom četverogodišnjeg studija (četiri akademske godine) osposobljeni su za samostalno vođenje cjelokupnog odgojno-obrazovnog procesa u osnovnim i srednjim školama iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije, za samostalno kreiranje i interpretaciju nastavnih sadržaja iz oblasti fizičkogeografskih, društvenogeografskih i regionalnogeografskih sadržaja kontinenata, regija i zemalja svijeta i Bosne i Hercegovine.

2. a) Zvanje magistar prirodnih nauka iz oblasti geografije, stiče se u trajanju od 4 semestra (dvije akademske godine).

b) Zvanje magistar geografije stiče se završetkom drugog ciklusa studija geografije, Nastavnički smjer, u trajanju od 2 semestra (jedna akademska godina) i sa ostvarenih 60 ECTS,

Magistar geografije je osposobljen za:

- samostalno planiranje i izvođenje cjelokupnog nastavnog procesa iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije u osnovnim i srednjim školama,
- samostalno planiranje i upotrebu savremenih nastavnih metoda, nastavnih sredstava i oblika nastavnog rada iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije u osnovnim i srednjim školama,
- samostalno planiranje i vođenje odgojno-obrazovnog procesa iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije u osnovnim i srednjim školama,
- samostalno kreiranje i reviziju nastavnih planova i programa iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije u osnovnim i srednjim školama,
- savjetodavne i nadzorne aktivnosti u cilju unapređenja odgojno-obrazovnog procesa iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije koje sprovode nadležna ministarstva i institucije,
- proces stručne evaluacije udžbenika i priručnika za sve predmete koji pripadaju matičnoj oblasti geografije u osnovnim i srednjim školama,
- samostalno kreiranje i interpretaciju nastavnih sadržaja iz oblasti savremenih fizičkogeografskih i društvenogeografskih zakonomjernosti, procesa i pojava na lokalnom, regionalnom i globalnom nivou, njihovim uzročno-posljedičnim vezama i uticajima na životnu sredinu,
- samostalno kreiranje i interpretaciju nastavnih sadržaja o savremenim konceptima regionalizacije i kontinenata i država svijeta,
- samostalno kreiranje i interpretaciju znanja o savremenim političkogeografskim i geostrateškim problemima i odnosima u svijetu,
- samostalnu interpretaciju općih i posebnih savremenih koncepata regionalne politike Evropske unije i njenih članica,

- samostalno kreiranje i interpretaciju nastavnih sadržaja o komponentnim i kompleksnim principima i metodama za izdvajanje fizionomskih i nodalno-funkcionalnih regija Bosne i Hercegovine,
- samostalno kreiranje i interpretaciju GIS modela prostorne stvarnosti u nastavnom procesu iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije u osnovnim i srednjim školama,
- samostalno kreiranje i korištenje različitih metoda i tehnika vrednovanja znanja i ocjenjivanja učenika u skladu sa postavljenim obrazovnim ciljevima nastavnog programa iz predmeta geografija u osnovnim i srednjim školama,
- samostalnu i kreativnu primjenu razvijenih komunikacijskih, socijalnih, geoinformatičkih i istraživačkih vještina.

3. Zvanje Bakalaureat/Bachelorgeografije stiće se završetkom prvog ciklusa studija geografije, Nastavnički smjer, u trajanju od 8 semestara (četiri akademske godine) i sa ostvarenih 240 ECTS,

Bakalaureat/Bachelor geografije je osposobljen za:

- samostalno planiranje i izvođenje cjelokupnog nastavnog procesa iz predmeta Geografija u osnovnim i srednjim školama,
- samostalno planiranje i upotrebu savremenih nastavnih metoda, nastavnih sredstava i oblika nastavnog rada u osnovnim i srednjim školama,
- samostalnu interpretaciju savremenih fizičkogeografskih i društvenogeografskih procesa i pojava na lokalnom, regionalnom i globalnom nivou, njihovim uzročno-posljedičnim vezama i uticajima na životnu sredinu,
- samostalnu interpretaciju savremenih regionalnogeografskih karakteristika kontinenata, država i regija svijeta,
- samostalnu interpretaciju savremenih općih i posebnih geografskih karakteristika Evropske unije i njenih članica,
- samostalnu interpretaciju savremenih fizičkogeografskih, društvenogeografskih i regionalnogeografskih karakteristika Bosne i Hercegovine i njenih regija.
- samostalno korištenje i primjenu GIS softvera i općih i tematskih setova digitalnih geopodataka u nastavnom procesu u osnovnim i srednjim školama,
- samostalno korištenje različitih metoda i tehnika vrednovanja znanja i ocjenjivanja učenika u skladu sa postavljenim obrazovnim ciljevima nastavnog programa iz predmeta geografija u osnovnim i srednjim školama,
- samostalnu primjenu razvijenih komunikacijskih, socijalnih, geoinformatičkih i istraživačkih vještina.